

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Disputatio III. De Consensu Matrimoniali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

tita? Hoc (inquam) non urget: nam conjunctio clandestina non est intrinsece mala, nisi justissime prohibita: idemque proinde iussit de præfata copula. Præterea dum Rituale Romanum inter Sacramenta, quorum administratio ad Parochos pertinet, recenset Matrimonium Tit. de his que in Sacram. Administ. generaliter servanda sunt, id intelligit, in quantum Parochus tamquam Ecclesiæ minister debet contractui assistere, ac etiam denuntiationes præmittere, & postea benedictionem solemnem impartiri, ut patet ex eodem Rituali Tit. de Sacram. Matrim. ubi cautè abstinèt à nomine Ministeri: quod nomen tamen non tacet, dum in particulari agit de aliis Sacramentis. Simili ratione explicanda sunt, aut certè non ad-

mittenda, quæ ex nonnullis Manualibus & Synodis congerit Sylvius *suprà* *quæstio* 1.

Dices: si Contrahentes sint ministri, necessariò debent habere intentionem, non solum contrahendi Matrimonium, sed etiam conficiendi Sacramentum: hanc autem plerique non habent, qui de hoc nihil sciunt, aut certè non cogitant. Resp. illos habere hanc intentionem virtualiter, saltem implicite & confuse: sententur enim velle matrimonium inire more Christiano, sive facere quòd fideles faciunt; quod sufficit. Si tamen alicui deesset intentio sufficiens ad conficiendum Sacramenti, non subsisteret Sacramentum. An autem tunc adhuc subsistat matrimonium in ratione contractus, dictum est *suprà* n. 17.

27.
Contrahentes
tibus
cessaria est
intentio Sa-
cramenti.

DISPUTATIO TERTIA.

De Consensu Matrimoniali.

QUESTIO I.

An & quorum Consensus requiratur & sufficiat ad validitatem?

Dico I. Ad valorem Matrimonii adeò necessarius est consensus ipsorum contrahentium, ut suppleri non possit per ullam potestatem, nisi divinam. Est certum apud omnes. Ratio est: quia soli contrahentes habent potestatem suorum corporum ad tradendum super illa dominium in usum conjugalem: nec ex ullo capite constat reipublicæ aut principibus concessam esse hanc potestatem independentem à consensu ipsorum contrahentium. Quare nec unquam eà usi sunt. Neque etiam eam dari, aut per se competere expediret bono communi: siquidem continua vitæ societas, mutua conjugum charitas, indissolubilitas, & aliæ Chæra matrimonii omnino exigunt, ut nemini imponantur, nisi libere consentienti. Ad summum autem posset respublica in certo casu aliquos per mandatum urgere ad inendum Matrimonium, & consequenter ad præbendum consensum. Quare etsi adsint verba externa, & millies repetantur, copulaque sequatur, nihil fiet, si debeat interior consensus, qui hic essentialiter requiritur, nec potest humanitus suppleri, etiam quoad effectum, secus quam in aliis contractibus. Quàmvis in foro externo standum sit verbis externis, in quo de internis humanitus ignotis, judicari non potest, nisi quatenus produuntur per signa externa.

Dixi in Conclusionem, nisi divinam: nam Deus tamquam supremus & absolutissimus

Herincx Sum. Theol. Par. IV.

Dominus posset tradere duobus v. g. dominium in mutua corpora ad usum conjugalem: si enim id possint ipsi homines per se, cur non idem possit Deus? Sicut dominium in servum quod acquiritur per emptionem aut donationem, potest etiam comparari per solam Dei voluntatem, sic ut sequatur eadem justitiæ obligatio servi ad dominum. Ex quo sequitur contra Sanchez & alios Deum posse per se inducere vinculum matrimoniale: hoc enim vinculum nihil est aliud, quàm perpetua obligatio consequens potestatem in mutua corpora: perinde autem est, utrum oriatur ex contractu, an ex alia causa. Quod autem non posset vinculum istud appellari cum reduplicacione, quatenus ortum ex conjugio seu contractu conjugali, qui non præcessit, parum refert: eò quòd hoc tantum sit denominatio extrinseca. Nam erit nihilominus vinculum justitiæ ortum ex largitione seu traditione divina, quâ Deus dat utrique jus in mutua corpora, simile planè illi, quod oritur ex contractu oneroso, quo ipsi contrahentes tale jus invicem tribuunt. Confirmatur: quia etsi consensus conjugum sit de essentia Matrimonii, prout est contractus, qui in ipso consensu formaliter consistit; non est tamen de essentia vinculi matrimonialis, sed est causa efficiens illius, quam proinde supplendo potest Deus per se inducere illud vinculum, etsi non possit per se facere, ut sit Matrimonii contractus. Simili ratione posset Deus supplere consensum in ordine ad Statum religiosum quoad obligationem justitiæ, aut etiam religionis. Esto obligationem specificam fidelitatis ad Deum, veluti præsupponentem essentialiter promissionem, non posset Deus ipse per se statuere.

Zz tuere.

tuere. Quod non obesset præmissis. Hic enim agitur de vinculo justitiæ; quidquid sit de obligatione conjugum, quatenus foret ex parte spectans ad fidelitatem.

DICO II. Solus consensus conjugum sufficit ad valorem Matrimonii. Est certum contra Lutherum & varios recentiores Hæreticos, quorum opiniones vide *apud Bellarminum l. de Matrim. c. 19.* Patet ex *Trid. sess. 24. c. 1. de Reform.* ubi eos anathemate damnat, qui falso affirmant, matrimonia à filiis familias sine consensu parentum contracta, irrita esse, & parentes ea rata, vel irrita facere posse. Et ex *c. Sufficiat 27. q. 2.* ubi Nicolaus Papa ait: Sufficiat secundum leges solus eorum consensus, de quorum conjunctionibus agitur. Qui consensus si in nuptiis solus fortè defuerit, cetera omnia etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur. Patet etiam, quia nullibi extat jus divinum, quo requiratur ad valorem Matrimonii consensus aliorum, præsertim parentum. Immo in Scriptura *Gen. 28.* legitur Esau duxisse uxorem non requisito consensu parentum: & Jacob unâ exceptâ duxit reliquas in scias parentibus: Tobias quoque ex consilio Angeli parentibus in scias Matrimonium iniit: quæ tamen matrimonia nemo dixerit fuisse irrita. Nihilominus seriò actum fuerat in Concilio Tridentino, ut irritarentur Matrimonia deinceps contracta à filiis absque consensu parentum; instantibus Oratoribus Gallis: quippe quæ plerumque noxia, ac familiis indecora, & odiorum potiùs quàm amoris fomes inter cojuges. Verum quo simul remedium adhiberetur parentum fœcordiæ in filiorum statu curando, certus numerus annorum præscriberetur; quo absoluto, si nondum filius à parente in Matrimonio fuisset collocatus, fas illi esset per se ipsum uxorem ducere. Ita refert *Palavicinus l. 22. Hist. Trid. c. 1. n. 16.* Unde eodem referente *c. 4. n. 3.* concepta fuerat forma Decreti: Præterea eadem Synodus irrita facit ea Matrimonia, quæ contrahuntur à filiis familias ante 18. annum completum, & à filiabus ante 16. completum absque genitorum consensu. Circa quam postea nonnullæ seu variæ limitationes fuerant adjectæ, ut videre est apud *Palavicinum c. 8. n. 10.* Tandemque penitus sublata fuit, confecto de solis Clandestinis decreto, prout hodie in textu cernitur. Vide *Palavicinum l. 23. c. 5. n. 17.*

Objiciunt Hæretici varia jura. Sed quod ad Jus Civile attinet, vel loquitur de honestate, vel sanè correctû est per Jus Canonicum, sicubi vellet Matrimonium sine consensu parentum esse irritum. Et quidem *Cujacius* cum aliis existimat ejusmodi matrimonia Jure Civili non fuisse irrita. Oppositum autem contendit *Basilius Pontius l. 2. c. 1. n. 21.* dicens esse communem sententiam. Quam *num. seq.* referens *Wesembecium* limitat sive explicat, ut quidem invalida & dissolubilia fuerint ante copulam, valida

tamen fuerint post copulam. Quod planè incongruenter statutum fuisset.

Ex Jure utem Canonico potissimum videtur *Chalier 30. q. 5.* ubi ex *Christo Papa* dicitur: *Aliiter legitimum non fit conjugium, nisi ab his qui super eam feminam dominionem habent, & a quibus custoditur, uxor petatur, & parentibus & propinquieribus sponsetur.* Verum Pontifex eodem tenore addidit alias conditiones; quæ si pariter necessariae forent, nulla apud Hæreticos, & modernos forent legitima conjugia. Subditur enim: *Et suo tempore sacerdetaliter, ut mos est, cum precibus & orationibus, id est, sacrificio, à Sacerdote benedicatur &c. Et biduo vel triduo orationibus vacent, & castitatem custodiant.* Aliæ insuper conditiones ibidem requisitæ ita sunt extrinsecæ & accidentariæ, ut stultum sit credere, si illis conjugium esse irritum; quales sunt, ut feminam paranympsi custodiant, ut legitime ipsa dotetur, & solemniter accipiatur &c. Vult itaque *Everissus* sic legitimum esse conjugium, si hæc omnia adsint, nisi contra quantum ad apparentiam & præsumptionem non sit legitimum, si eadem desint, & conjugium occultè sine testibus ullaque solemnitate contrahatur. Quamvis *Basilius Pontius sup. n. 5. & seqq.* contendat ab initio quidem & per aliquam sæcula fuisse consensum parentum in Ecclesia necessarium ad valorem Matrimonii, sed conditionem hanc postea fuisse sublatam. Plura vide apud *Bellarminum. sup. c. 20.*

Posset etiam moveri difficultas specialis de conjugii servorum seu mancipiorum. Sed constat similiter apud omnes Theologos & Juristas, ea esse legitima circa consensum dominorum. Estque expressè decisum *c. 1. de conjugio servorum.* Ratio est: quia facultas hæc in proprium corpus ad propagandum semen, & remissionem concupiscentiæ non potest tolli per dominum, nec ei prævalere potestas domini: qui solum habet jus ad obsequia civilia; debetque tolerare, nisi per usum & onus conjugii non remaneat servus ad omne obsequium deo expectatus. Varia porò quæ circa horum conjugia quæri possent, quia in his & plerisque aliis regionibus non veniunt usui, censui non esse expressè tractanda. Videri potest *Sanchez, Pontius & alii* suis locis.

QUESTIO II.

Qualiter Consensus parentum requiratur ad licitè inveniendum Matrimonium?

QUAMVIS solus contrahentium consensus sufficiat ad Matrimonii valorem; tamen ex maxima saltem congruentia & honestate non debent proles absque parentum consensu & approbatione certum matrimonium

3.
Solorum
contrahen-
tium cõsen-
sus requi-
ritur ad
valorem.

De irritan-
dis qua sine
parentum
consensu
contraher-
entur, vel
quid actum
in Triden-
tino.

4.
Explicatur
Jus Civile.

monium eligere; nisi excusentur iusta causa. Nam omnia iura & ratio honestatis naturalis, ac ipsa regula humani convictus, & familia id planè demonstrant; ut proinde proles inconsultis aut invitis parentibus rem adeò gravem, unde totum vitæ institutum pendet, aggredientes, non sint omnis tulpæ, saltem venialis, expertes. Idem confirmat iusta apud omnes Nationes parentum indignatio, quam ostendunt prolious se inconsultis aut invitis matrimonium ineuntibus.

Possunt tamen proles secus facientes subinde excusari, v. g. si (quod interdum fit) parentes indiscretè vellent impedire matrimonium planè dignum & utile, aut tentarent filios indigno vel molesto matrimonio copulare, aut negligenter vel nimium differrent prolious de convenienti matrimonio providere, aut nimis durè tractarent proles: quæ proinde hoc medio ex eorum iugo conarentur evadere, aut ob similes causas. Quamvis præ seminis major cautela sit necessaria, utpote quæ magis parentum curæ subdantur, & æctiori pudoris honestate tenentur.

Loquendo autem de obligatione gravi, seu sub mortali fatendum in primis est, eam frequenter posse subesse, saltem per accidens: ut si imminèant gravia scandala, pericula, honorum amissio, gravia odia & discordiæ. Item si matrimonium sit indignum cum notabili dedecore & ignominia familiæ.

At verò seculis extrinsecis incommodis (quæ frequenter adsunt) proles graviter obligentur, ut non contrahant matrimonium inconsultis & invitis parentibus. Multi probabilissimè affirmant. Plures alii (ut Vasquez, Sanchez, Coninck) existimant proles quidem graviter obligari ad petendum consilium, si tamen parentes requisiti consensum negent, posse per se loquendo liberè matrimonium honestum inire.

Sed non improbabile videtur, proles, spectatis iuribus de facto constitutis & seculis extrinsecis incommodis, ad neutrum graviter obligari: iura enim & rationes ex natura rei petitiæ tantum ostendunt maximam congruentiam & decentiam, non autem gravem semper ac per se loquendo obligationem. Confirmatur: quia unicuique per se libera videtur electio vitæ ac determinatio status: & in hoc salii sunt in rigore sui iuris; maxime circa matrimonium, quod summam requirit libertatem, & ex naturali propensione contrahentium præcipuè dijudicandum est. Unde nec parentes possunt cogere filios, ut matrimonium contrahant, aut ut volentes contrahere contrahant cum tali persona: & proinde nec possunt cogi, ut abstineant à matrimonio, vel simpliciter, vel contrahendo cum tali persona. Et quamquam subinde oblige-

Herincx Sum. Theol. Pars IV.

tur quis consilium petere, ubi non tenetur sequi: hic tamen ad neutrum videtur graviter obligari. Immo quandoque parentes æctius ferrent matrimonium ipsis consultis sed repugnantibus, quam contractum ipsis insciis, & prolious alio prætextu se excusantibus. Quare pro hac sententia stat Henriquez, Victoria, Aversa q. 3. sect. 7. & sarracenus d. 29. n. 12. Pro eadem etiam referri possunt, qui simpliciter asserunt licere filiis contrahere independentè à parentibus, ut D. Thomas, Ledesma, Victoria, Viguerius, Abbas, Hostiensis, Covarruvias & alii, cum Theologi, tum Juristæ, ut refert Aversa supra, explicans illos, quod solum obligationem sub mortali negare voluisse videantur.

De pœna contrahentium contra parentum voluntatem censent quidam eos posse exhæredari Jure Civili, si nuptiæ sint indignæ, saltem si filia nubat indigno. Sed facultas exhæredandi per Novellam II 5. c. 3. §. 5. videtur sic restricta, ut sola filia possit hæreditate privari, quæ minor 25. annis existens, parentibus eam dotare volentibus, matrimonium respuit, & luxuriosam vitam agit, aut sanè etiam major 25. annis servo five mancipio nubit.

An proles insciis aut invitis, parentibus contrahentes possint exheredari.

Præter jus commune referuntur in Hispania leges speciales, quibus exhæredari possunt nubentes sine parentum consensu. Et in Belgio Constitutione Caroli V. anno 1540. 4. Octobris, cautum est, ne liberi, masculi minores 25. annis, quàm femine minores 20. annis, absque consensu parentum, vel, si iis careant, proximorum consanguineorum, aut non adhibitâ Magistratus auctoritate, nuptias præsumant contrahere; idque (inter alias pœnas Notariis contractus scribentibus, matrimonio assistentibus &c. inflictas) sub pœna submotionis ab omni donario, & quovis lucro vi matrimonii, consuetudinis, testamenti, donationis, aut quomodocumque ex bonis compartis obventuro: tametsi postea matrimonio consummato consensus debitus supervenerit. Quod tamen edictum notat Zypæus in Notit. Juris Belgici Tit. de Sponsal. & Matrim. ferè agere de specie raptus & clandestinis matrimoniis, quæ dolis & malis artibus conciliantur, in quas fertur, & in iis pœnas proponit. Denique Philippus IV. anno 1623. 23. Novembris, minores 25. annis nubentes absque consensu parentum, aut (si obierint) tutorum & curatorum proximorumque consanguineorum utriusque lateris, privat omnibus emolumentis, quæ ab invicem alterutri obvenire possent per donationem, successionem &c. irritans omnes conventiones & donationes in alterutrius utilitatem pactas, etsi postea consensus parentum superveniret: dans quoque facultatem parentibus exhæredandi hujusmodi proles, non admittit quærelâ sub prætextu legitimæ

Quid de hoc statu per Principes Belgii.

dotis &c. Majores tamen 25. annis non comprehenduntur; salvo tamen eo, quod parentes sive amici fuerint saltem agniti.

10.
Ambujus-
modi statu-
ta sint va-
lida attento
jure Cano-
nico.

Contendit autem Sanchez l. 4. de Matr. d. 25. hujusmodi statuta non habere valorem, esseque correctata aut corrigenda attento Jure Canonico, quod potius favet libertati matrimonii, jubetque causas & leges matrimoniales spectare ad Ecclesiam, & non ad laicam potestatem, c. Tuam de ordine Cognit. & c. Causam 2. qui filii sint legitimi, & c. 1. de Sponsalibus, & Trid. sess. 24. can. 12. de Matr. Quare sicut lege civili non potest Matrimonium sine consensu parentum contractum irritari, sic nec videtur posse prohiberi & puniri, eo quod constituere impedimenta Matrimonii, etiam tantum impedientia seu prohibentia, sit reservatum Ecclesiasticæ potestati. Nihilominus talium statutorum vim propugnant constanter Molina, Basilius Pontius & alii, & probabilissimum censet ipse Sanchez sup. Idemque indubie in secularibus tribunalibus iudices censent. Videri potest Pontius l. 2. c. 1. n. 9. & 30.

QUÆSTIO III.

Qualiter Consensus Conjugum sit exprimendus?

11.
Consensus
conjugalis
debet exte-
rius expri-
mi.

CONSENSUS non sufficit internus, sed debet exterius exprimi. Id enim requirit, tum ratio contractus humani & mutue traditionis atque acceptationis: tum ipsa ratio Sacramenti, cujus pars essentialis est sensibilis expressio interni consensûs. Quare dum c. Cum locum, de sponsal. dicitur Matrimonium contrahi solo consensu; subintelligit expressio per signa, ut patet ex textu, & c. Licet, de sponsa duorum. Similiter quod c. Tua, de sponsalibus dicitur: Matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri & mulieris consensum, sed necessaria sunt quantum ad Ecclesiam verba consensum exprimentia de presenti; intellige hoc modo, quod Ecclesia requirat, ut consensus, qui alioquin etiam per nutus posset declarari, exprimat, dum potest, per verba, ut certius Ecclesiæ constet. Ex quo pariter & ex usu Ecclesiæ (quæ non admitteret nutus in potente loqui) colligit Aversa q. 3. s. 2. referens Rodriguez, Petrum Ledesma & Sylvium esse ad hoc gravem obligationem. Quamvis nullum de hac re extat præceptum contendat inter alios plures Sanchez l. 2. d. 31. n. 10. in consequenter asserens secus facientem peccare venialiter; quod proinde consequenter etiam negat (secluso scandalo aut periculo dubitandi de valore, ex quo per accidens nasci posset etiam gravis obligatio) Basilius Pontius l. 2. c. 7. n. 14. & Castro Palao d. 2. p. 7. n. 5. merito addens, saltem maxime convenire, ut consensus per verba exprimat.

Ex usu Ec-
clesiæ per
verba.

Id præsertim certum est verba non requiri ad valorem, non tantum in non valentibus loqui (de quibus id expressum est in jure colligitur ad minus ex Florentino in Decretis) sed etiam in aliis. Nullibi enim matrimonium secus à quoquam initum irritatur; sed solum, si nec factio, nec verbo consenserit, c. Fin. de Conjugio servorum. Unde sponsalia olim transibant in matrimonium per copulam. Et Florentinum sup. docet matrimonium contrahi regulariter per verba, non quod hæc sint regulariter necessaria ad valorem, sed quod consensus requisitus regulariter soleat per illa exprimi.

Sufficiunt porro verba quæcumque exprimentia consensum & contractum de presenti. Sed sint clara, sic dubiis locus relinquatur. Idem est de aliis signis & nutibus, v. g. seria capituli, interrogacionem de traditione, & acceptatione inclinatio: manûs porrectio ad factam petitionem, ut si vult talen pro nunc in conjugem accipere, manum porrigat. Posset etiam ex usu ipsi tamquam signum sufficiens servire impressio & acceptatio annulli digito (quæ alioquin referri etiam potest ad sponsalia de futuro) maxime si ex parte unius conjugis interponantur verba denotantia contractum de presenti. Idem est, si parentes expriment consensum nomine prolium presentium & non contradicentium, c. un. de Despons. impub. in 6. Solebat etiam ante Tridentinum copula subsequens sponsalia esse signum consensûs de presenti c. veniens, c. li qui fidem, & c. Fin. de Sponsal. gignens præsumptionem juris & de jure, juxta c. qui fidem. Quamquam si consensus maritalis interius verè defuisset, coram Deo non fuisset quoque verum matrimonium.

Posset quoque per epistolam inter absentes fieri contractus matrimonii instar ceterorum, juxta Doctores communissimè. Estque expressum in Jure civili l. Mulierem ff. de Rit. nuptiarum, & l. Sufficit ff. de Sponsalibus. Et quidem servari etiam potest forma Tridentini, si nempe coram parrocho & testibus fieret declaratio consensûs & acceptationis scripto expressæ, v. g. si sponsalia litteras sponsi coram eis proferens, in quibus is scribit se ipsam eligere ex nunc in uxorem, & ei se tradere in matrimonium, ipsa subjungat se similiter tradere alteri in uxorem, & acceptare factam sibi traditionem. Hic tamen modus contrahendi non est ita in usu.

Magis usitatum est in Ecclesiâ, ut fiat per procuratorem: estque etiam expressum in jure c. Fin. de Procuratoribus. Idem potest optimè fieri servatâ formâ Concilii Tridentini (quod solum egit contra matrimonium clandestina antea per Ecclesiam prohibita) dum Procurator consensum principalis, ejusdem nomine exprimat coram parrocho & testibus. Coram quibus etiam ad

QUÆSTIO IV.

Quomodo Consensus debeat esse liber à metu?

iam ad majorem securitatem congruit (quamquam putetur non esse necesse, cum mandatum procuratorium posset esse datum vivâ voce) exhiberi mandatum seu instrumentum procuratorium. Tunc autem substantia contractus & Sacramenti matrimonii non solum consistit in actu constitutivo procuratoris ad contrahendum, sed simul in ipso procuratoris ministerio; utpote quod est essentialiter perfectivum contractus. Nam certè ipsa expressio consensus conjugalis perficitur hoc ministerio, ac plenè integratur partim ex mandato, partim ex actu executivo: & similiter ex illo actu quo profertur & publicatur epistola, si per illam fiat contractus. Quamquam procurator non ideo sit minister Sacramenti, aut debeat ex hac parte esse in gratia (esto generaliter adquirendum) quia non agit nomine suo, sed principis, cujus censetur actus, & qui mediante procuratore profert & adhibet suum consensum. Plura, quæ hac de re dici possent, quia rariora sunt; videri possunt apud Sanchez & alios.

Inter consensum contrahentium sive expressionem unius & alterius sufficit moralis conjunctio, ut consensus & expressio prioris juxta intentionem illius (quæ pro diversis casibus est diversa) censetur moraliter permanere, quando adhibetur ex parte alterius. Quare non debent simul & incontinenti exprimi, sive Jus vetus, sive Tridentinum spectes; ut patet dum contrahitur (quod & post Tridentinum potest fieri) per procuratorem, vel epistolam, quando interius consensus diu potest præcedere expressionem illius, & consensum alterius. Sic dum per epistolam aut procuratorem contrahitur, tardius durat, quantum temporis humano more intercedere solet, usque dum perveniat procurator aut epistola, & commode conveniri possit altera pars, ut adjungat eam debita solemnitate suum consensum. Non censetur alioquin permanere in consensu, aut intendisse, ut pars post habitam nōticiam possit ad annos differre suum consensum. Nisi id expresserit: in quo casu nullum est tempus taxandum, nisi juxta ejus voluntatem non retractatam. Dum inter presentes contrahitur censetur prioris consensus non manere suspensus (nisi aliud exprimat, sed velle, ut etiam alter incontinenti, non recedendo ab illo congressu, adjungat suum.

Potes, in quod objectum debeat cadere consensus matrimonialis? Resp. certum esse, quod in essentialia contractui matrimoniali, sive explicitè sive implicitè, adeoque in mutuum & inseparabilem corporum traditionem, cum obligatione fidei servandæ & boni prolis, de quo quasi. 5.

CONSENSUM debere esse liberum à necessitate, sic ut physica necessitas (qualis est in perfectè amentibus, phreneticis, ebriis, dormientibus, pueris) aut coactio tollat valorem matrimonii, rarius est, quam ut discussionem mereatur. Qualiter obstitit error substantialis personæ, non autem accidentalis, agendo de impedimentis Matrimonii dicitur. Nunc inquirendum, an vel quis metus obstitit ejusdem valori. Pro quo

Nota I. Metum alium esse gravem, alium levem. Gravis est, qui cadit in constantem virum, seu quo rationabiliter timetur malum merito formidabile etiam viro alioquin forti & constanti, sive interim de facto forti animo illud superet, sive eidem cedat. Hujus varia exempla adducuntur à Doctoribus, v. g. rationabilis timor mortis, mutilationis, gravis carceris, stupri, privationis omnium bonorum vel notabilis partis, diuturni exilii, atrocis cruciatûs, notabilis infamiae, gravis indignationis paternæ, vel eorum, sub quorum cura quis est constitutus. Denique metus eorum, quæ prudens judicare potest viro constanti esse merito formidabilia. Causant autem prædicta mala metum gravem, non tantum dum prudenter existimantur aut rationabiliter dubitantur imminere propriæ personæ, sed etiam (ut Plures notant) quando proximè conjunctis, v. g. parentibus, liberis, fratribus, sororibus, vel aliis, quorum mala solemus ut nostra apprehendere. Rationalis denique timor (qui requiritur juxta Doctores omnes, re alioquin sit vani & levis hominis) censetur, quando jam alicui intentatur violentia, aut inferuntur minæ ab homine merito metuendo; sic ut malum sit verè imminens, quod metuens ipse non possit rectè evadere; secus, si possit sibi rectè consulere. Quare non sufficit, quod quis ex se solum suspicetur minas sibi inferendas, sive habeat suspicionem timoris: nam (ut dicitur L. Metum autem ff. De eo quod metus causa) metum presentem accipere debemus, non suspicionem inferendi ejus, sed si illatus est timor ab aliquo. Sunt quoque aliqui verbis jactantes, nihilque facientes; qui proinde rationabiliter non sunt metuendi. Quod prudens judicabit.

Advertunt insuper passim Doctores ultra prædictum metum, qui dicitur absolute gravis, dari alium respectivè gravem, qui est absolute non cadat in constantem virum, est tamen non minus gravis respectu hujus personæ, v. g. femine, senis

17. Consensus conjugalis debet esse liber à necessitate.

18. Quid sit metus absolute gravis.

Varia ejus exempla.

19. Quid metus respectivè gravis.

vel pueri, quàm alius respectu viri constantis. Et talis metus etiam sufficit in talibus personis ad rescindendos contractus juxta Sanchez, & alios communiter. Itaque quando dicitur timor cadens in constantem virum, debet amplè intelligi, ut includat etiam timorem qui cadit in constantem feminam, constantem senem vel puerum, et est, qui aptus sit concutere constantiam proportionatam talium personarum. Ad quod discernendum non potest alia regula determinata tradi, quàm prudens judicium. Ex quibus patet, quis sit metus levis, ille videlicet, quo spectatis omnibus circumstantiis non timetur rationabiliter grave malum.

Quis metus levis.

20. Alius est incensus ad extorquendum censuram, jus suum vel injus, alius non.

21. Metus gravis injuste incensus ad extorquendum matrimonium irritat illud.

Est si sit incensus à tertio.

Socius est de metu levi.

22. Aut justè incensus.

Nora II. metum aliquando incuti ad aliquid obtinendum, v. g. matrimonium: aliquando incuti alia de causa, v. g. si quis minetur alteri mortem ex odio vel ob injuriam, quam passus est. Potest autem utroque modo metus incuti justè vel injustè.

Dico I. Metus gravis injuste incensus ad extorquendum Matrimonium, illud irritat. Ita communiter Doctores & patet ex c. Cum locum, de Sponsalibus, ubi dicitur, Matrimonium solo consensu contrahi, eumque locum non habere, ubi metus vel coactio intercedit. Item ex c. Veniens ad nos. Et c. Consultationi quod, sit. Estque Conclusio vera, etsi metus sit incensus à tertio, ut patet ex c. Veniens, ubi agitur de metu illato à patre puellæ, non autem ab ipsa puella. Et c. Consultationi solum ponderatur, quòd metus sit illatus, non autem à quo.

Dixi in Conclusione, metus gravis: nam metus levis juxta Doctores communiter non solum non irritat Matrimonium in foro externo, verum nequidem in foro conscientie: etsi id putet Navarrus, & probabile censet Sanchez l. 4. d. 17. n. 4. Nam auctoritates loquuntur de solo metu gravi. Deinde metus levis censeri debet potius provenire ex libera acceptatione ejus, qui metum patitur, quàm ab extrinseco: ut proinde motivum adeò tenue ad tantam rem non obstat, quin adhuc censeri debeat talis spontè elegisse conjugium. Alioquin etiam plurimæ dubietates & prætensiones de nullitate matrimonii suborirentur. Accedit, quòd si talis metus irritaret in foro conscientie, ipso satis probato debet et justè etiam in foro externo matrimonium declarare irritum. Denique non desunt alia motiva externa, ut preces, blanditiæ, reverentia erga superiorem aut amicum suadentem matrimonium, quæ non minus valent ad flectendum animum & minuendam libertatem, quàm metus levis; & tamen non irritant matrimonium.

Dixi etiam, metus injuste incensus: quia justè incensus etiam ad extorquendum Matrimonium, non irritat illud, juxta Sanchez d.

13. Præcipuum & alios: nam Canones sive auctoritates tantum loquuntur de metu injustè incensus. Deinde per talem metum non irrogatur alteri injuria, sed potius injungitur, ut perficiat quod debet; vel certè proponitur ei modus, quo evadere possit supplicium quòd meretur, sive datur occasio tollendi metum ex natura peccati ortum. Sic v. g. qui alium justè accusare vel condemnare potest, minando accusationem vel condemnationem, non tenetur censeri inferre metum, quàm offerre alteri occasionem se liberandi à periculo mortis, in quod suâ culpâ se coniecit. Confirmatur quod variis casibus jus præcipit, & judex compellit sub comminatione poenæ, etiam excommunicationis, ad matrimonium, v. g. illum qui contraxit sponsalia, aut qui defloravit virginem sub spem & promissione matrimonii. Similiter metus gehennæ à Deo immixtus non officit validè implectioni sponsalium. Nec refert, quòd c. Veniens, 2. de Sponsal. videatur esse sermo de metu justè incensus, quem nimirum pater puellæ irruerat juveni cum illa de consensu. Nam metus iste erat injustus, scilicet presentaneæ necessitatis.

Dixi denique, incensus ad extorquendum matrimonium: quia metus à causa naturali, v. g. naufragio, morbo &c. ortus, vel etiam à causa libera ad alium finem illatus non irritat Matrimonium, juxta Sanchez l. 4. d. 12. n. 3. & alios communiter. Nam talis metus per accidens se habet ad matrimonium, & ex eo contrahens censetur potius moveri à seipso, quàm à metu. Unde matrimonium spontè quodammodo assumitur tamquam remedium ad evadendum malum alioquin sibi imminens. Quæ jura non censentur etiam agere de hoc metu.

Hinc valet Matrimonium contractum cum aliquo metu instantaneo mortis ex naufragio: prout etiam valent vota sic emissæ. Deinde si damnatus ad mortem ducat meretricem vel aliquam pauperem ei obstatam, ut mortem evadat (prout quibusdam in locis usus habet) valet matrimonium, idque et si sit condemnatus injustè, modo ob alium finem; & à quocumque hæc conditio offeratur, juxta Sanchez & alios. Equidem si gravamen sit injustum, videretur vis inferri ad extorquendum consentium, quando aggressor ipse, vel alius pro eo, & non potius gravamen injustum passurus matrimonium offerret. Similiter si Princeps obsidione pressus offerat matrimonium contrahendum cum filia obsidentis, ut sic obsidionem solvat, valet matrimonium, dummodo isto sine obsidio non fiebat. Plures casus videri possunt apud Sanchez supra d. 12.

Dico II. Matrimonium initum ex metu gravi ad hoc injustè incensus, est irritum jure divino. Ita Scotus d. 29. n. 7. & 8. D. Thomas, D. Bonaventura, D. Antoninus, Gabriel, Angles, jure Bar.

Bartholomaeus Ledesma, Basilus Pontius, Diana P. 4. Tr. 4. Resol. 239. Notandum, & plurimi alii, tum Theologi, tum Jurisperiti, contra Sanchez l. 4. d. 14. & plures Recentes, existimantes nullitatem provenire ex solo jure Ecclesiastico; quamvis ipsi Sanchez Conclusionem nostram valde probabilem censent; quod & alii non negant, sed potius plerique expressè affirmant.

Probatur I. quia Canones, quotquot de hac re agunt, non irritant Matrimonia si facta, sed irrita esse supponunt, utique ex jure aliquo sublimiori. Confirmatur: quia canones praec. Conclus. allegati nullitatem non revocant ad jus aliquod Ecclesiasticum, sed praecise ad defectum consensûs; qui requiritur jure divino, aut naturali.

Probatur II. quia contractus Matrimonii ex se requirit Consensum perfectè liberum, adeoque absentiam gravis metûs in illum finem injustè intentati: eò quòd jure divino aut ex natura sua sit perpetuus ac indissolubilis, & ad mutuum amorem ac fidem, prolemque amanter habendam, ac honestè lucandam ordinatus: ad quæ iustus non videtur consensus tali metu extortus: cum ex tam violento principio nequeant felices exitus sperari. In aliis contractibus satis est provisum per hoc, quòd sint dissolubiles per potestatem humanam: at contractus Matrimonii est omnino indissolubilis; adeoque provideri oportuit per jus irritans naturale aut divinum. Videtur autem esse jus divinum, non quidem mere positivum, sed naturale saltem inchoativè, completivè autem divinum positivum. Pro contraria opinione, quæ etiam valde probabilis est, aegre collis.

Objicitur I. Nullibi reperitur jus divinum irritans hujusmodi Matrimonia, ergo &c. Resp. illud satis reperiri, tum in ipsa natura contractus, quæ hoc exigit; tum in declaratione Ecclesiae, quæ matrimonia sic contrahenda non irritat, sed potius jam contracta supponit esse irrita, utiq; ex aliquo jure: sed non alio, quam divino; ergo &c.

Objicitur II. Validus est Baptismus ex simili metu susceptus; ergo & matrimonium, quantum est de jure divino. Resp. Neg. Conf. quia de Matrimonio constat, non autem de Baptismo: est enim dispar ratio. Nam ad Baptismum quilibet etiam obligatur jure divino, & estque res suscipiendi facilis: Matrimonium non est necessarium, & insuper valde difficile. Deinde Baptismus ex parte baptizandi consistit in susceptione, Matrimonium in actione: major autem libertas requiritur ad agendum, quam ad aliquid suscipiendum.

Objicitur III. Metus levis non irritat jure divino; ergo nec gravis. Resp. Neg. Conf. nam de solo gravi Deus sic statuit. De metu etiam levi est dispar ratio, ut supra ostensum est. Sicut idcirco juxta alios

Ecclesia irritavit Matrimonium contractum ex metu gravi, non autem ex metu levi.

Objicitur IV. Dolus seu error accidentalis non irritat Matrimonium jure divino, ergo nec metus. Resp. Neg. Conf. Sicut enim ob speciales rationes juxta alios Ecclesia irritavit contractum ex metu, & non contractum ex errore accidentali; sic ob illas potest idem fecisse Deus. Itaque dispar ratio est: tum quia dolus aut error accidentalis sic non adversatur mutuae dilectioni, uti capitaliter adversatur metus: tum quia non ita cogit per modum extrinseci, nec minuit libertatem circa substantiam contractus, uti metus, sed tantum circa accidentalia: tum quia dolus aut error accidentalis plerumque natus est contractui matrimoniali inesse (secus est de metu) ut proinde pleraque Matrimonia alioquin forent irrita.

QUESTIO V.

Qualiter sufficiat Consensus conditionatus?

NOTA conditiones alias esse de praeterito, alias de praesenti, & alias de futuro. Item aliquas esse impossibiles, aliquas necessarias, aliquas verò contingentes. Denique aliquas esse honestas, aliquas turpes: & ex his aliquas repugnare substantiae seu fini Matrimonii, aliquas non.

DICO I. Matrimonium initum sub conditione honesta de praesenti vel praeterito est validum, si subsit conditio; invalidum, si non subsit. Est communis & certa. Expattet ex natura ceterorum contractuum. Sub conditione honesta comprehendo etiam indifferentem, cum Sanchez & aliis communiter contra Paucos: nam eadem utriusque est ratio. Similiter conditioni de praeterito vel praesenti annumeranda est conditio, quæ scitur necessariò futura, ut si dicatur, Ego accipio te in meam, si sol cras orietur: nam talis conditio non censetur apponi ad suspendendum consensum usque ad eventum conditionis (nisi hoc expressè intendatur) sed ad majorem confirmationem contractus & consensûs praesentis; ut sensus sit, Tam verè quam cras sol orietur, accipio te in meam.

DICO II. Matrimonium initum sub conditione honesta contingenti de futuro est validum impletà conditione: si autem aliquid de conditione desit, est nullum. Patet ex natura aliorum contractuum, qui sub tali conditione initi tunc solum valere censentur, quando conditio est impleta, non autem antè; nec etiam, si quid ad conditionem defuerit. Estque speciale huic Sacramento, eò quòd sit contractus, & conditionem aliorum contractuum imitetur; quòd

27. Cur potius metus, quam dolus accidentalis irritet matrimonium.

28. Quæ conditionum varietas.

Matrimonium initum sub conditione honesta vel indifferenti de praesenti aut praeterito valet, si subsit conditio.

Quid de conditione, quæ necessariò futura scitur.

29. Initum sub conditione de futuro contingenti suscipitur usque ad eventum conditionis.

possit celebrari sub conditione de futuro sive siva valoris; quod non competit ceteris Sacramentis, ut dictum est in materia de Sacramentis in genere.

Multra tradunt Doctores in ordine ad intelligendas conditiones appositas: sed quia raro usu veniunt, sufficiat nobis standum esse contrahentium intentioni, & si ignoretur, et colligenda ex fine ob quem conditio fuit adjecta, & aliis circumstantiis. Vide *Coninck d. 29. dub. 2. & alios.*

30.
Quam
plura pro-
babilis non
requiritur
novus con-
sensus.

Petes, an Matrimonium sub conditione contractum, impletâ conditione fiat validum absque novo consensu? Resp. Aff. Ita communitus Juristæ, & plures Doctores Theologi apud *Sanchez l. 5. d. 8. n. 5.* contra *D. Thomam, D. Bonaventuram* & plures alios. Ratio est: quia ceteri contractus, etiam sponsalium, sic initi valent absque novo consensu, statim ac conditio sufficienter est posita, & (quod insuper Aliqui necessarium esse volunt, sed sine fundamento) cognita, perinde ac si ab initio sine conditione fuissent initi, ut habetur *L. Pignus 11. ff. Qui pignores in pignore, & L. Venditio 7. ff. de contrahenda emptione*; ergo similiter Matrimonium, de quo est par ratio, statim fit validum. Unde non est in potestate contrahentium resilire à contractu post impletam conditionem: qui proinde ex tunc invalidè attentarent aliud Matrimonium inire. Secus est juxta Doctores communitè, si id facerent ante impletionem conditionis: eoque enim non subest vinculum obligationis propriæ ipsi Matrimonio. Nec tamen interea est contractus sponsalium, cum is sit promissio consensûs futuri, contractus autem alter sit præsens consensus in rem futuram, sufficiens eo ipso, quod impletur conditio, ad inducendum actu vinculum matrimoniale; interim tamen obligans instar sponsalium ad expectandum eventum conditionis. Estque hoc singulare. huic contractui, qui, ut completus sit, requirit actualem corporum traditionem (quæ non subsistit ante eventum conditionis) quod pendente conditione validè revocetur consensus: sicut solius interni consensûs revocatio obstat valori matrimonii per procuratorem ineundi: secus quam contingeret in aliis contractibus. Simile tamen est in voto solemnemisso sub conditione de futuro: quâ pendente revocatur consensus validè quoad propriam obligationem & effectum voti solemnem, quod eatenus involvit præsentem traditionem.

31.
Idem, juxta
multos est
contrahen-
tes tempore
contractus
fuerint in-
habiles v. g.
consanguini
et c.

Immo juxta plures Doctores non requiritur novus consensus, etsi contrahentes tempore contractus fuerint inhabiles ad contrahendum, ut si consanguinei contrahant de præsentem sub conditione, si Pontifex dispensaverit; eò quod sufficere videatur, quod sint habiles, quando eorum consensus completur, & contractus fit purus;

quales sunt, dum conditio, scilicet dispensatio, ponitur. Vide *Sanchez l. 5. d. 8. ubi n. 24.* existimatur non esse necessarium, etiam post *Tridentinum*, ut parochi & testibus legitime constet de impletâ conditione. Contrarium tamen asserit *Coninck d. 29. dub. 1. concl. 4.* Utraque sententia est præbabilis, & graves patitur difficultates.

Dico III. Quando conditio impossibilis, v. g. si digito cælum tetigeris, & turpis, v. g. si inimicum meum occideris, serio adjecta est contractui matrimoniali, dependet valor Matrimonii ab eventu conditionis: quia sine absoluto consensu contrahentium non potest validari Matrimonium, ne quidem per supplementationem cujuscumque superioris creati; hic autem absolutus consensus deest, quousque conditio non oleatur. Unde qui serio apponit conditionem, quam certò novit impossibilem, censetur nolle nubere, aut valorem consensûs ab eventu miraculi pendere. Qui tamen serio apponit conditionem turpem, suspendit similiter valorem usque ad eventum conditionis.

Nec obstat, quod conditio appositæ in Matrimonio, si turpes aut impossibiles fuerint, debeat propter ejus favorem pro non adjectis haberi, ut dicitur *c. Si de Conditionibus apposis.* Nam juxta Doctores passim intelligendum est, quando dubitatur, an sint serio vel joco adjectæ: tunc enim præsumit Jus in foro externo, quod sint tantum adjectæ joco, eò quod in tam serio contractu nemo censetur voluisse nugari, aut nihil agere; adeoque declarat, quod sint habendæ pro non adjectis; idque in favorem Matrimonii, in cujus favorem est in dubio judicandum, ut patet in *c. P. de ven. & re judicat.* Idemque præsumit Jus in conditio si turpis, adeoque impossibilis præsumit esse serio adjectam à nolente nubere. Estque hæc explicatio capituli finalis satis recepta. Quod tamen aliter, & forte rectius explicari posset, ut loquatur, non de conditione propriè dictâ, sed de modo, sive obligatione ad aliquid præstandum, quæ contrahentibus injiciatur, quam declarat Pontifex pro non adjecta habendam, cum tempore possit obligari ad turpe vel impossibile.

Dico IV. Conditio adjecta contractui matrimoniali, quæ repugnet substantiæ aut fini matrimonii irritat ipsum jure naturali. Pro quo

Nota Matrimonium ex divina institutione completum, quæ dici solent essentialia bona Matrimonii, scilicet bonum Sacramenti, bonum fidei, & bonum prolis. Ad primum pertinet perpetuitas sive indissolubilitas. Ad secundum fides conjugalis, scilicet obligatio non adulterandi, item non negandi debitum legitime petitum. Ad

terium spectat susceptio & educatio prolis, adeoque obligatio non impediendi generationem item christianè educandi prolem.

Consensus itaque matrimonialis praestitus sub conditione seu modo repugnante alicui ex praedictis est irritus jure naturæ, v.g. si quis dicat: Contraho tecum, donec invenero pulchriorem, vel sic ut post annū dissolvatur conjugium, vel ut reservem mihi potestatem cognoscendi aliam, vel ut diligeris ad adulterandum, aut ad procurandam sterilitatem &c. Patet ex c. *Fin. de Condit. appositis*. Ratio est: quia consensus alicuius contractus essentialiter involvit obligationem ad illa omnia, quæ sunt de substantia istius contractus; sed praedicta omnia sunt de essentiali contractus matrimonialis, prout modò est institutus; ergo requirit essentialiter obligationem ad illa, quæ tamen haberi non potest, quando ali- quod istorum excipitur, vel apponitur obligatio ad conditionem repugnantem.

Advertendum est conditionem in Conclusionem non sumi strictè, quæ videlicet debeat saltem prius naturæ esse impleta, quin subsistat contractus; sed pro modo repugnante bonis Matrimonii, sive obligatione ad aliquid agendum quod sit contrarium substantiæ Matrimonii. Et juxta hoc videtur probabilius intelligendum caput finale citatum. Alioquin loquendo de conditione strictè sumpta, videtur eadem ratio de his conditionibus, quæ de ceteris turpibus fieri solent, v.g. si diceret contrahens, Contraho tecum si procuraveris sterilitatem, intendens consensus pro tunc solum valere, quando fuerit procurata sterilitas: tunc enim sterilitas procurata videtur Matrimonium valere, sicut si in contractū sub conditione, si jam in praeterito procuraveris sterilitatem: nam tunc non inducitur obligatio contraria Matrimonio, quæ cum ipso debeat consistere, sed praexigitur procuratio sterilitatis, ante cuius positionem Matrimonium non est ponendum.

Quod autem c. *Fin. de Condit. apposit.* loquatur de conditionibus adjectis per viam obligationis potius quam suspensionis, adeoque dum repugnat substantiæ Matrimonii, cum exclusionem animi subeundi obligationem substantiæ Matrimonii, probatur: quia excepta hæc aut simili, si venerit sterilitatis sumes, non apparet, quomodo aliæ conditiones substantiæ Matrimonii repugnantes possint apponi per viam suspensionis. Nam si v.g. quis contrahat sub conditione: Si te adulterio prostituas, utique involvetur ibi necessario Matrimonium prævium, adeoque nequit suspendi conjugium usque ad commissionem adulterii. Si verò intelligeretur: Si te violandam prostituas, scilicet per fornicationem simplicem, esset conditio turpis non repugnans substantiæ Matrimonii. Similiter contractus initus sub

conditione, si debitum conjugale negabis, involvit eandem repugnantiam: non enim potest debitum istud negari, nisi conjugio jam inito, adeoque nequit ista conditio apponi suspensivè. Quod si intelligatur: Si mihi copiam corporis negaveris, est conditio suspensiva honesta: cum debeat negari usque ad perfectionem contractus matrimonialis. Denique contrahens sub hac forma, Donec aliam pulchriorem invenero, non potest apponere conditionem, quæ eò usque Matrimonium suspendat: sed potius intendit illam apponere, ut pro tunc dissolvatur. Si verò diceret, Contraho tecum, si non invenero pulchriorem, intendens per certum tempus, v.g. per annum talem quærere, & si non invenerit, illam pro tunc habere in uxorem, conditio quidem esset suspensiva, sed non contra perpetuitatem Matrimonii, utpote non importans dissolutionem contracti, sed dilationem perficiendi sub conditione contingenti.

Petes: An validum sit in initum sub conditione, quod conjuges, non cenebuntur reddere debitum, seu quod vivent in perpetua virginitate? Resp. Aff. cum Vasquez, *Præpositio* & pluribus aliis contra Sanchez l. 5. d. 10. p. 2. & multos alios. Ratio est: quia sicut potest vendi dominium agri retento usu fructu, seu absque proximo jure ad usum agri, sic non apparet, cur nequeat tradi dominium in mutua corpora per Matrimonium sine proximo jure ad debitum exigendum. Confirmatur I. quia Matrimonio jam in inito, ac retento vinculo conjugali, possunt conjuges ex mutuo consensu renuntiare juri ad debitum conjugale, sive per votum continentiæ, sive per separationem perpetuam, sive per aliud pactum: ergo pariter à principio sic poterat Matrimonium iniri, ut acquireretur idem dominium in mutua corpora & impediretur ejus usus. Confirmatur II. quia quando duo pacta sic se habent, ut unum alteri superveniens illud non destruat seu tollat, tunc etiam possunt iniri simul: atqui hoc contingit in praesenti, patet: ergo &c.

Dices: Hæc conditio repugnat bonis Matrimonii, cum sit quædam evitatio generationis prolis, quæ c. *Fin. cit.* recensetur inter ea quæ repugnant substantiæ Matrimonii. Resp. Neg. Aff. Ad caput cit. dico illud intelligi de evitacione positiva prolis, quæ scilicet fiat impediendo generationem, & tamen habendo copulam.

Instabis: Etiam facultas petendi, adeoque obligatio reddendi debitum est de substantia Matrimonii arg. c. *Fin. de Condit. apposit.* Resp. huic non repugnat pactum præfatum: nam obligatio reddendi debitum absoluta non est de substantia Matrimonii, sed ad summum conditionata, si videlicet lex, pactum, votum, aut gravissima incommoda non interveniant. Debet proinde solum adesse

37.
Obligatio reddendi debitum potest per pactum prævium excludi.

38.
Satisfit obligationibus.

adesse intentio reddendi, quando erit obligatus; obligatus autem non est, quando obligatio, siue prævie, siue de post tollitur, quæ aliàs vi juris in corpus inesset.

Matrimonium Dei-para qui cum voto virginitatis consistere potuerit.

Juxta hanc opinionem posset intelligi quomodo B. Virgo cum Josepho potuerit contrahere Matrimonium salve voto continentiae, scilicet adjiciendo pactum de mutua continentia. Deinde potuisset B. Virgo id facere, quia divinitus erat edocta virginitatem quam nihil noximenti à sponso passuram. Vide dicta *Tract. de Incarnat. d. 4. q. 1. §. 4.*

QUÆSTIO VI.

Qualiter instauretur Matrimonium defectu consensûs invalidum?

39. An convalescat Matrimonium ratione consensûs metu extortiti invalidum per copulam.

MATRIMONIUM interdum est invalidum defectu solius legitimi consensûs, quando nimirum hic præstatur fictè vel ex metu injustè ad hoc incussò, aut quando revocatur ante initum contractum. Et quidem quando consensûs fuit invalidus propter metum, clarum est non convalescere Matrimonium per subsequentem copulam, si hæc sequatur affectu fornicario. Immo nec si subsequatur affectu quidem maritali, sed ex eodem vel simili metu (quidquid Nonnulli dixerint) quia permissio copulæ, quæ deberet censi consensûs in Matrimonium, etiam metu extorta, adeoque insufficientis est. Si autem copula subsequatur affectu maritali & omnino liberè, alterque adhuc perseveret in pristino consensu, seclusà lege *Tridentini* convalescit matrimonium: quia ad valorem tantum desiderabatur consensûs liber metum passus; talis autem hic præstatur: ut patet ex c. *Is qui, de Spons.* Verùm in casu metus notorii id post *Tridentinum* non subsistit ob defectum præsentis Parochi & testium, prout copula occultè exercetur. An autem sufficiat in casu metus occulti, dicitur *disp. 5. quest. 3.* Saltem requiritur, ut ratificans Matrimonium sciat prius contractum esse nullum, aut saltem de eo dubitet, vel certè consensum de præsentis adhibeat, quo velit contrahere, esto prior contractus non valuisset.

40. Vel per subsequentem juramentum:

An hinc saltem oriatur obligatio religionis erga Deum.

Deinde Matrimonium ratione metus invalidum non convalescere per accedens juramentum, expressè deciditur c. *Significavit, De eo qui duxit in Matrimonium.* Ratio est: quia juramentum non liberat consensum præcedentem à metu; ergo per illud non convalescit Matrimonium metu initum, ideoque invalidum. Immo ex tali juramento nullam oriri obligationem, etiam religionis erga Deum, ad Matrimonium illud confirmandum, docet *Præpositus q. 3. dub. 12.* & plures alii. Nam juramentum

sequi solet naturam & conditionem actus cui apponitur. Unde c. *Significavit* jubetur manere causa secundà, non obstante quòd prius cum altera metu gravi ipeductus contraxisset, & contractum juramento firmasset. Nec fit mentio præviæ abolitionis & penitentiae, quam injungere solet Pontifex iis qui fidem fallunt, uti patet in c. *Sicut 22. de Sponsal.* ut signum sit, juramentum non tenuisse propter defectum consensûs, quem non supplet juramentum. Denique saltem potest episcopus in hujusmodi juramento, esto valeret, dispensare.

Tertio, quando consensûs internus defuit, siue ob illius internam fictionem, siue ob retractationem, siue ob coactionem, certum est adhiberi debere novum & liberum consensum, sine quo nimirum essentia Matrimonii non subsistit, consequenter si utrumque defuerit, debet utrumque suppleri. At quando defectus fuit ex parte unius tantum, adhuc Nonnulli recentiores, inter quos *Basilus Pontius, Paulus Comitatus, Africanus*, existimant debere consensum utrumque renovari. Quod etiam respondisse *Clementem VIII.* ex litteris *Stephani Tucci* refert *Paulus Comitatus l. 1. Resp. Moral. q. 120.* Sed de hoc responso non constat authenticè. Nec datum fuit, nisi tamquam à Doctore privato, sequente quod fatius erat; non præjudicante oppositæ sententiæ, quæ est communis. Alioquin in eodem responso etiam requiritur, ut compars moneatur de Matrimonii nullitate; quod tamen non semper est necessarium, ut *Disp. 6. q. 3. n. 33.* dicitur. Similiter requiritur ibi adhibitio nova Parochi & testium, cujus tamen oppositum declaraverat *Pius V.* in casu defectus occulti; c. *quod disp. 5. q. 3.*

Itaque *D. Thomas, D. Bonaventura, Richardus, Paludanus, Gabriel, Angelus, Silvester, Petrus, Soto, Navarrus, Henriquez, Sanchez, Coninck & alii* passim censent tali casu sufficere, ut consensum suppleatur ex parte unius tantum, modò alter, qui verè consenserat, iustum consensum non revocaverit. Ratio est: quia compars præstitit legitimum consensum circa materiam habilem, in eoque habitèraliter perseverat: immo vi illius persistit in possessione alterius compartis tamquam rei suæ: ergo sufficit accedere consensum alterius, qui defuit. Unde simili ratione emptio v. g. domus invalida ob defectum interni consensûs ex una parte, hoc solo accedente convalescit, similiter professio defectu interni consensûs in proficente irrita ratificatur solo ejusdem consensu, etsi non accedat novus consensûs Prælati vel Capituli.

Quare falsum est, consensum contrahentium tantum ferri in valorem Matrimonii pro tempore præsentis, non autem pro futuro, si in præsentis non subsistat: simpliciter enim fertur in tempus præsens cum per-

severantia usque in finem, seu donec revocetur: uti non revocatur in casu quodammodo, cum contrahens videretur illius adquirentis possessionem corporis alterius, & in ea perseveret. Nec refert, quod si ei constaret interna fictio compartis, statim revocaret consensum: nam cum de facto ab eo ignoretur, non alteratur inde ejus consensus. Plura plerumque sunt, quae si scirentur, non praeretur consensus; & tamen simpliciter praebetur, dum nesciuntur. Neque oportet facile admittere tacitas conditiones, contractu matrimoniali, ne leges divortiorum etiam quoad vinculum conjugii nimium accrescat. Multum porro facit, quod in praesenti ea sit communis interpretatio consensus contrahentium. Nec sane dubitandum est, quin tali ratione etiam explicitè praestetur. Tunc autem non requireretur novus consensus ex parte illius, qui prius verè consenserat. Quo proinde casu etiam ab aliis Auctoribus admitti debet exceptio in responsio Clementis VIII. Denique satis patet aliam rationem esse, quando fictio consensus est in matrimonio (id est est de aliis contractibus) interior; aliam, quando est exterior, & nota comparti, vel huic constat alium deficere in adimpletione contractus: hoc enim casu aperte retrahatur consensus; secus in altero casu, quo consensus & contractus utrimque, quan-

tum humanitatis cognosci potest, tempore debito impletur, & executioni perseveranter mandatur.

Postremo dubitatur, an consensus deinde adhibendus, necessario sit exteriori exprimens eo modo, quo cognosci possit esse maritalem, an verò sufficiat, cum interiori suppleri. Num enim ab initio fuerit sufficiens expressio, videtur sufficere, quod suppleatur defectus interior per novum consensum, qui cum signo exteriori praecedenti coalescat in unum perfectum consensum sensibilem, sicut coalesceret, si consensus fuisset praevius. Ita sentiunt Varii. Qui consequenter idem sentire debent de casu, quo utrumque fuerat fictio merè interior. Difficultas tamen est, quod signum debeat esse expressivum consensus interni; non exprimat autem consensus diu subsequens per signum praeteritum. Unde plures Recentiores exigunt novum signum sufficienter expressivum novi consensus. Ad quod nihilominus sufficere videtur ipse usus & possessio conjugis tanquam sui; sive quodcumque signum vel actus, quo alterum tanquam conjugem tractet & habeat. Quare sufficet ipsa copula habita affectu conjugali seu animo invicem habendi perpetuo in conjuges. An autem renovatio consensus fieri debeat coram parochio, & testibus, patebit infra disp. 5. quaest. 3.

43.
An consensu
sus supple
ndus debeat
de novo ex
primi per
signum ex
ternum.

DISPUTATIO QUARTA.

De Indissolubilitate & Unitate Matrimonii.

QUAESTIO I.

An & Qualiter indissolubile sit Matrimonium ratum?

QUAESTIO I. apud omnes certum sit Matrimonium esse aliqua ratione indissolubile, etiam si tantum sit ratum, propria saltem contrahentium auctoritate, ideoque ipsum definiatur esse conjunctio maritalis viri & feminae individua seu indissolubilem vitae societatem retinens: controversum tamen est, unde haec indissolubilitas oriatur, cujusve potestati subsit dissolvere matrimonium ratum. In primis autem Sanchez lib. 2. d. 13. n. 10. cum aliis censet, attentà naturâ contractus non apparere, cur, sicut alii, non possit contrahentium voluntate dissolvi, dum nulli facerent injuriam: nam per quas causas res nascitur, per easdem dissolvitur s. in Inst. Quibus modis obligatio tollatur. Adjunctâ tamen divinâ institutione factum esse ita indissolubile, ut nequeat sic dissolvi quacumque ex causa, sed bene ex auctoritate supe-

rioris. Verum plerique alii volunt Matrimonium ratum esse indissolubile ex natura sua, auctoritate propria contrahentium. Qui rursus sunt divisi inter se: Covarruvias enim, Corduba, Pomius & plures alii censent sic esse ex natura sua indissolubile, ut nec Pontifex in eo dispensare possit: Coninch verò Lessus & plures alii censent posse solvi auctoritate, tum divinâ, tum humanâ pontificiâ.

Denique multi Canonistae, & Angelus, Silvester, Rosella apud Aversa q. 2. sect. 6. (& probabile reputat Sanchez l. 2. d. 15. cont. 1.) totam indissolubilitatem matrimonii ratum referant in jus pontificium, ut proinde validum etiam sine causa sit dissolubile à Pontifice: eò quod auctoritas & ratio altioris indissolubilitatem non persuadeant, nisi de matrimonio consummato, adeoque ad ratum non debeant extendi: praesertim cum constet hoc professione aut aliâ Ecclesiasticâ dispositione dissolvi.

Verum absolute asserendum omnino est matrimonium etiam solum ratum esse indissolubile jure divino. Idem satis colligitur ex Tridentino sess. 24. in doctrina de Sacram.

2.
Id est jure
divino.